

5. *Елистратов А. И.* Административное право : лекции / А. И. Елистратов. – М. : Тип. Т-ва И. Д. Сытина, 1911. – 235 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukreferat.com/index.php?referat=320&pg=2&lang=book>.
6. *Тихомиров Ю. А.* Административное право и процесс: полный курс / Ю. А. Тихомиров. – М., 2001. – 652 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.pravo.vuzlib.su/book_z1102_page_1.html.
7. *Фулей Т. І.* Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві : наук.-метод. посіб. для суддів / Т. І. Фулей. – 2-ге вид. випр., допов. – К., 2015. – 128 с.
8. *Малишев Б. В.* Принцип верховенства права (теоретико-правовий аспект) / Б. В. Малишев // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 8. – С. 14–20.

Гринь А. А. Становлення інституту дискреційних повноважень органів виконавчої влади як індикатор розвитку правової системи

У статті розглядаються особливості оцінки розвитку дискреційних повноважень органів виконавчої влади за допомогою категорії «правовий прогрес». Доводиться суперечливість стабільності і змінності в розвитку дискреційних повноважень органів виконавчої влади. Вказується, що правовий прогрес інституту дискреційних повноважень органів виконавчої влади неможливий без участі громадськості. Стверджується, що ступінь правового прогресу реалізації дискреційних повноважень можна визначити за допомогою оцінки реального стану забезпечення прав та інтересів об'єктів управління і гарантування верховенства права.

Ключові слова: правовий прогрес, дискреційні повноваження, органи виконавчої влади, критерії правового прогресу.

Гринь А. А. Формирование института дискреционных полномочий органов исполнительной власти как индикатор развития правовой системы

В статье рассматриваются особенности оценки развития дискреционных полномочий органов исполнительной власти при помощи категории «правовой прогресс». Показаны противоречивость стабильности и изменчивости в развитии дискреционных полномочий органов исполнительной власти. Указывается, что правовой прогресс института дискреционных полномочий органов исполнительной власти невозможен без участия общественности. Утверждается, что степень правового прогресса реализации дискреционных полномочий можно определить с помощью оценки реального состояния обеспечения прав и интересов объектов управления и обеспечения верховенства права.

Ключевые слова: правовой прогресс, дискреционные полномочия, органы исполнительной власти, критерии правового прогресса.

Grin A. Formation of institute of discretionary powers of executive authorities as indicator of legal system development

Features of estimation of development of discretionary powers of executive authorities are examined in the article through category «legal progress». Contradiction of stability and changeability in development of discretionary powers of executive institutions is shown. It is specified, that legal progress of institute of discretionary powers of executive authorities is impossible without participation of community. It is suggested that the degree of legal progress in discretionary powers realization can be defined by means of estimation of the real state rights and interests of objects of management assurance and supremacy of law securing.

Key words: legal progress; discretionary powers; executive authorities; criteria of legal progress.

УДК 347.77; 347.78

*Андрій Ігорович Данилюк,
здобувач Науково-дослідного інституту
інтелектуальної власності НАПрН України*

**ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ
ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ СОЦІАЛЬНОГО ПРОГРЕСУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

У стратегічних напрямках розвитку України, зокрема в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» [1] метою визначено впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції у світі. Це має бути досягнуто шляхом проведення численних реформ, які зачіпають усі сфери життєдіяльності, побудови державної влади та управління, здійснення економічної та соціальної політики, перебудови освіти та науки, посилення безпеки та оборони, підвищення іміджу країни за кордоном тощо. Передбачено забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя, оскільки Україна має стати державою з сильною економікою та з передовими інноваціями. Для цього передусім необхідно відновити макроекономічну стабільність, забезпечити стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом, створити сприятливі умови для ведення господарської діяльності та прозору податкову систему. У напрямі безпеки слід забезпечити гарантії безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності. Стосується це й реформи судових органів та захисту прав інтелектуальної власності.

Адже Україна ставить перед собою на меті створення інвестиційно привабливого ринку. Однак для цього мають бути зроблені кроки щодо вирішення низки перешкод, що стоять на цьому шляху. Окрім здійснення дій, спрямованих на покращення міжнародного іміджу України ззовні, мають проводитися й цілеспрямовані заходи всередині країни, спрямовані на удосконалення ринкового механізму еконо-

міки, стабілізацію політичної ситуації, створення прозорих правил оподаткування, підвищення професійної кваліфікації персоналу.

Окрема роль у створенні інвестиційно привабливого клімату в країні належить сфері інтелектуальної власності, де іноземні інвестори зацікавлені у належному рівні правової охорони й захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності, а також стабільній, сильній судовій системі, яка працює відповідно до міжнародних стандартів та користується довірою у суспільстві. Усі ці кроки, так чи інакше, спрямовані на досягнення соціального прогресу.

Підтверджує цю тезу приклад Всесвітньої організації інтелектуальної власності (далі – ВОІВ). Її діяльність у напрямі захисту прав виходить нині зі Стратегічної мети VI, що була встановлена після прийняття Порядку денного в галузі розвитку (це відображає зміни, внесені в діяльність Організації у світлі Порядку денного в галузі розвитку, оскільки ці питання є керівним принципом її діяльності в усіх галузях). Відповідно до Стратегічної мети VI забезпечення поваги до інтелектуальної власності на стійкій основі являє собою широку концепцію, в рамках якої охорона і захист прав інтелектуальної власності мають здійснюватися з урахуванням інтересів соціально-економічного розвитку та захисту споживачів. Основою для Стратегічної мети VI служить рекомендація 45 Порядку денного в галузі розвитку [2], згідно з якою охорона і захист прав інтелектуальної власності повинні сприяти технічним інноваціям, передачі й розповсюдженню технології до взаємної вигоди виробників і користувачів технічних знань таким чином, щоб сприяти досягненню соціально-економічного добробуту і балансу прав та обов'язків.

Реалізація амбітних завдань, що стоять перед державою, можлива лише шляхом поєднання зусиль та відповідальності влади, бізнесу та громадянського суспільства. І роль права, з яким пов'язана діяльність кожного з суб'єктів суспільного договору між владою, бізнесом та громадянським суспільством, суттєво зростає. У своєму дослідженні, присвяченому демократії, світовому виміру та місцю України, О. Скрипнюк звертає увагу на розуміння прав людини в Україні як «нової аксіології» демократії [3, с. 273–278]. При цьому право на справедливе правосуддя відноситься до першого покоління прав, які формують у цілому систему прав людини і громадянина. У свою чергу, право на інтелектуальну, творчу діяльність відноситиметься, за позиціями науковців, як і положеннями європейських актів (зокрема, Європейської соціальної хартії), до другого покоління прав – соціально-економічних та культурних.

Певною мірою ці позиції можна подовжити сучасним сприйняттям суті прав, якими наділяється людина. Наприклад, С. Верланов, сприймаючи будь-яке право людини (у тому числі й економічне чи соціальне) як право природне, звертає увагу на те, що «європейським стандартом економічних і соціальних прав людини може вважатись закріплена у відповідному регіональному міжнародному договорі можливість людини задовольняти свої потреби в економічній та соціальній сферах життєдіяльності, призначена слугувати орієнтиром для відповідної внутрішньодержавної юридичної практики» [4, с. 153].

Саме через призму розуміння цього феномену й доцільно розглядати правову природу прав інтелектуальної власності як елементу цивільних прав та об'єкта цивільно-правового захисту. Тим більше, що належний рівень захисту прав інтелектуальної власності Україна має забезпечити відповідно до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом.

Частиною 2 ст. 3 Конституції України проголошено, що «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав людини є головним обов'язком держави» [5]. Закріплення цієї норми в Основному Законі держави дало підстави науковцям стверджувати, що «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст державного управління і виступають його основною метою» [6, с. 189]. Зазначене, на нашу думку, стосується не лише державного управління, а й побудови всієї системи публічної влади в державі. У тому числі – в контексті забезпечення належного рівня правової охорони, а тим більше – захисту прав інтелектуальної власності.

Адже право людини на результати інтелектуальної, творчої діяльності є природним правом. Об'єктом, що підпадає під приватне, цивільно-правове регулювання, яке також перебуває у стані удосконалення. У міжнародних звітах, пов'язаних зі сферою інтелектуальної та інноваційної діяльності, підкреслюється, що ефективність режиму охорони прав інтелектуальної власності у певній країні є вирішальним елементом, що дозволяє новаторам і винахідникам розкрити свій потенціал і дає їм змогу перетворити свої ідеї у високоякісні товари та послуги, які забезпечать створення нових економічних і стимулюватимуть економічне зростання. Наприклад, широкий спектр досліджень у галузі економіки дозволяє говорити, що лише в Україні галузі, пов'язані з авторським правом, забезпечують робочими місцями близько 400 000 осіб, і це перевищує внесок у працевлаштування багатьох інших важливих галузей. Дослідження, проведене ВОІВ, доводить, що галузі, які залежать від охорони авторських прав, забезпечують 2,85 % ВВП України [7, с. 6]. Відповідно, дотримання прав авторів та осіб, яким відпо-

відно до закону чи договору належать права інтелектуальної власності (не залежно від їх громадянства чи резидентства), набуває якісно нового значення.

Не викликає сумнівів також і твердження, що ефективно використання та розпорядження правами інтелектуальної власності можливе лише за умови створення ефективних механізмів захисту таких прав. Ця ідеологія закладена й у міжнародних актах, що регулюють цю сферу суспільних відносин. Передусім доцільно звернути увагу на Угоду про торговельні аспекти інтелектуальної власності (Угода ТРІПС) [8], якій відведена особлива роль у сфері правової охорони й захисту прав інтелектуальної власності щонайменше для країн – членів Світової організації торгівлі. Відповідно до її положень необхідні мінімальні процедури захисту прав, що мають впроваджувати до національних законодавств, повинні дозволяти застосування ефективних дій, які спрямовані проти будь-якого правопорушення. Ці процедури повинні також стримувати подальші порушення прав і наділяти судові та адміністративні органи повноваженнями, що дозволяють зобов'язувати правопорушників компенсувати власнику прав інтелектуальної власності втрачені прибутки, витрати на юридичні послуги та інші нанесені збитки. Ці висновки мають бути застосовані й щодо України.

Захист охоронюваного законом права інтелектуальної власності здійснюється у передбаченому законом порядку за допомогою застосування належної форми, засобів та способів захисту прав. Такі підходи простежуються у більшості науково-практичних коментарів та праць як провідних цивілістів України (зокрема, О. Дзери, Н. Кузнецової, В. Луця, Р. Майданика, Р. Стефанчука, Є. Харитоновна, О. Харитоновна та ін.), так і представників права інтелектуальної власності (В. Дроб'язка, Р. Еннана, Н. Мироненко, О. Орлюк, М. Потоцького, О. Штефан та ін.). Відповідає цим подходам й судова практика, причому не лише вітчизняна. Адже цивільний метод захисту порушених прав інтелектуальної власності є одним із базових (поряд з адміністративним), прийнятих у світі. Зокрема, у США позови про порушення прав інтелектуальної власності, включаючи права на винаходи, об'єкти авторського права, торговельні марки, комерційну таємницю, в рамках цивільного судочинства здійснюються в порядку судового провадження.

Конституцією України у ст. 55 закріплюється право особи на судовий захист. Відповідно, право на судовий захист суб'єктивних прав інтелектуальної власності можна вважати конституційним правом. Хоча судовому захисту можуть підлягати лише ті права, що охороняються законом. Це впливає зі змісту статей 423 та 424 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [9]. У свою чергу, відповідно до ст. 432 ЦК України кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого права інтелектуальної власності відповідно до ст. 16 ЦК України. У цьому сенсі слід зауважити, що за підходами, закладеними Угодою ТРІПС, країни можуть забезпечити захист прав інтелектуальної власності різними способами. До факторів, які впливають на вибір країнами способу захисту прав інтелектуальної власності, відносяться: рівень забезпечення реалізації прав приватної власності у відповідній країні; ефективність і передбачуваність судової системи та/або державних органів в частині провадження у справах, пов'язаних із інтелектуальною власністю; здатність правоохоронних органів розслідувати подібні випадки, і здатність приватних осіб вживати превентивні заходи [10, с. 45]. Саме з цих міркувань (але не виключно) мають виходити сьогодні як науковці, так і експерти, що задіяні у процесі реформування національного законодавства у сфері інтелектуальної власності. Крім того, суттєво зростає роль судочинства у процесі захисту прав інтелектуальної власності, особливо враховуючи фактор створення в Україні спеціалізованого суду з інтелектуальної власності.

Підсумовуючи, зазначимо, що більшість тих, хто нині задіяний у процесі захисту прав інтелектуальної власності або вивчають проблеми захисту, впевнені, що труднощі у забезпеченні ефективного захисту пов'язані не стільки з законами та підзаконними актами як такими, скільки із застосуванням правоохоронних механізмів. Саме тому удосконалення правозастосування має розглядатися, поряд із реформуванням чинного спеціального законодавства у сфері інтелектуальної власності, як один із пріоритетів на шляху розбудови соціального прогресу в Україні.

Використані джерела

1. *Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»* : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>.
2. *The 45 Adopted Recommendations under the WIPO Development Agenda* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wipo.int/ip-development/en/agenda/recommendations.html#f>.
3. *Скрипнюк О. В.* Демократія. Україна і світовий вимір : моногр. / О. В. Скрипнюк. – К. : Логос, 2006. – 368 с.
4. *Верланов С. О.* Економічні і соціальні права людини: європейські стандарти та їх впровадження в юридичну практику України (загальнотеоретичне дослідження) / С. О. Верланов ; Праці Львівської лабораторії прав людини НДІДБтМС АПрНУ ; редкол.: П. М. Рабінович (гол. ред. та ін.). – Серія І. Дослідження та реферати. Вип. 19. – Л. : Край, 2009. – 196 с.
5. *Конституція України* : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

6. *Політика*, право і влада в контексті трансформаційних процесів в Україні : моногр. / І. О. Кресіна, А. С. Матвієнко, Н. М. Оніщенко, Є. В. Перегуда, О. В. Скрипнюк, С. В. Балан, О. М. Стойко ; за ред. І. О. Кресіної. – К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. – 304 с.
7. *Розвиток і захист інтелектуальної власності в Україні* : Звіт 2014 року, підготовлений BASCAP та ISS Ukraine. – К. : BASCAP, ISS Ukraine, 2014. – 38 с.
8. *Угода* про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС) від 15 квітня 1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_018.
9. *Цивільний кодекс України* від 16 січня 2003 р. (зі змінами) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
10. *Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування* : практ. посіб. / Д. Лонг, П. Рей, В. О. Жаров, Т. М. Шевелева, І. Е. Василенко, В. С. Дроб'язко. – К. : К.І.С., 2007. – 448 с.

Данилюк А. І. Цивільно-правовий захист прав інтелектуальної власності та його значення для соціального прогресу українського суспільства

У статті досліджується значення цивільно-правового захисту прав інтелектуальної власності у процесі вирішення стратегічних завдань, що стоять перед Україною, у формуванні позитивного іміджу держави та виконанні нею своїх завдань перед людиною, що впливає в цілому на досягнення соціального прогресу.

Ключові слова: держава, захист прав, інтелектуальна власність, людина.

Данилюк А. И. Гражданско-правовая защита прав интеллектуальной собственности и ее значение для социального прогресса украинского общества

В статье исследуется значение гражданско-правовой защиты прав интеллектуальной собственности в процессе решения стратегических задач, стоящих перед Украиной, в формировании положительного имиджа государства и выполнении им своих задач перед человеком, что в целом влияет на достижение социального прогресса.

Ключевые слова: государство, защита прав, интеллектуальная собственность, человек.

Daniluk A. Civil protection of the rights of intellectual property and its importance for the social progress of the ukrainian society

The article examines the importance of civil protection of intellectual property in the process of solving strategic tasks facing Ukraine. Ukraine has set itself the goal of creating an attractive investment market. However, this should be a need to address a number of obstacles that stand in the way.

It is proved that the human right to results of intellectual and creative activity is a natural law. This right is subject to the private, civil-legal regulation. Protection and intellectual property rights should take into account the interests of socio-economic development and consumer protection. Protection and intellectual property rights should take into account the interests of socio-economic development and consumer protection.

In Ukraine, should be introduced protection procedures necessary minimum rights that should allow for effective actions against any offense. They should also deter further violations of human rights and to grant judicial and administrative authorities powers to compel offenders to compensate the owner of the intellectual property rights lost profits, attorney fees and other damages. The role of the judiciary in the protection of intellectual property increases. Of particular importance is acquired as a result of the creation in Ukraine of a specialized court for intellectual property.

Improving the enforcement of intellectual property rights should be implemented together with the reform of existing legislation. This improvement should be seen as one of the priorities towards social progress in developing Ukraine.

Key words: state, protection of rights, intellectual property, people.

УДК 341.411.4

*Олена Іванівна Донченко,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
та міжнародного права
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова,
кандидат юридичних наук*

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА АВТОРИТЕТУ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У КРАЇНАХ СНД:
ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ**

В умовах проголошеної владою України політики децентралізації та адміністративної реформи, згідно з якою органам самоврядування на місцях надається і буде надаватися більше коло повноважень, залишаються актуальними і потребують удосконалення питання кримінальної відповідальності за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування і належний захист представників таких органів в Україні, що дозволить їм у законному порядку без будь-якого страху виконувати свої конституційні обов'язки. Без сумніву, вкрай важливим є дослідження особливостей зарубіжного законодавства про кримінальну відповідальність за посягання на авторитет органів місцевого самоврядування, що допоможе врахувати недоліки, досягнення і позитивний досвід інших країн.